

„Törökkoppányban nem vagyok professzor úr, hanem csak Szakály Sanyi”

Ha szólít a szülőföld, menni kell...

SOMOgy-TÖRÖKKOPPÁNY-KAPOSVÁR Nem árt, ha a történelem bizonyos korszakait újragondolják, újragondolják, hiszen a história soha nem egy lezárt korszakot jelent – vallja Szakály Sándor Széchenyi-díjas történész, az MTA doktora, a Károli Gáspár Református Egyetem egyetemi tanára, a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár főigazgatója, a Nemzeti Emlék hely és Kegyeleti Bizottság elnökhelyettese, a Berzsényi társaság elnöke, aki a megyenapon Pro Comitatu Somogy kítüntetést vett át.

Lőrincz Sándor
sonline@sonline.hu

– Bár Törökkoppány és Balatonföldvár díszpolgára, de ezzel a díjjal is a szülőföld ismerte el. Gondolom, eddig átvett, nem kis számú kítüntetése között szívéhez azok a legközelebb állók, melyeket az útba indítóktól kapott...

– Így igaz, és nem udvariaságból mondom ezt. Az a közösség, ahonnan elindul az ember és ahova tartozónak érzi magát, bárhova is „veti a sors”, a legfontosabb a számára. Ott ugyanis mindenki úgy fogadja, emlékezik rá, hogy megismerte, ahogy együtt töltöttéket az óvodától az általános iskoláig. Törökkoppányban nem vagyok professzor úr, hanem Szakály Sanyi és így van ez Balatonföldváron is, ahol néhányan még emlékezhetnek a Keleti strand zöld-sésésére, vagy a Parti Vendéglő, illetve a kőröshegyi Flekken csárda pincéjére.

– Gondolt már arra, hogy ha nem törökkoppányi cipészfamíliába születik, hanem egy kaposvári vagy budapesti polgári családba, akkor miként alakult volna az élete?

– Magam nem vágytam más családba. Apai felmenőim, akiket az ükszüllőkig „derítettem fel”, valamennyien cipész- és csizmadiamesterek voltak. Az anyai felmenőim Baranya megyei sváb gazdálkodók voltak. Édesanyám családja 1947-ben a kitelepítés elől – az irány Németország szovjet megszállta zónája lett volna – Törökkoppányba menekült. A nagyapám cselédnek állt a faluban

Szakály Sándor: tegyük meg mindent, hogy megmaradjon a hazánk minden körülmény között Fotó: MW

egy jómódú gazdához, majd erdei munkás lett, ahogy a nagyanyám is. Édesanyám taníttatására nem futotta, így kiscseléd lett Fischer boltoséknál, és kölcsönös szeretetben dolgozott ott Piri nénivel és a lányokkal – Böskével és Babussal –, majd „kitanulta” a varrónő szakmát egy esztendő alatt Kaposvárról. Ez volt a háttér, és nekem megfelelt. Biztosan könnyebb lehetett volna a sorsom, ha nagy könyvtár van a lakásban, esetleg külön tanárok, értelmiségi baráti kör a szülők mellett, de valóban nem célszerű a mi lett volna, ha kérdésekbe bocsátkozni...

– Milyen pluszt adott pályafutásához az, hogy elsőgenerációs értelmiségi lett a családban?

– Úgy vélem, számosan jartuk be ezt az utat, ami kitaratást, szorgalmat, elkötelezettséget és nyitottságot adott. Az utóbbit sok mindenre, hiszen nem keveset kellett magába szívnia az embernek. Törökkoppányban hetente volt mozi, évente egyszer-kétszer cirkusi előadás és néhány bál. Kaposvárról mindennap lehetett

moziba menni – ha szabad szilenciumos volt a Latinka Sándor Fiúkollegium diákja –, de a színház, a Palmiro Togliatti Megyei Könyvtár és még távolról a Somogy Megyei Levéltár is várt...

– Ha a fővárosból Somogyba tart, s meglátja a vármegyét, lát, mi jut eszébe először?

– Itthon vagyok, hazaérkeztem. Valamikor azt mondták az idősebbek, hogy eljön az idő, amikor nem elvagyódsz innét – az innét a szülőföldet takarta nálunk –, hanem visszatérsz. Magam már balatonföldvári lakos vagyok, jóllehet a munkám Budapesthez köt, de az „ingázás” nem okoz gondot. Természetesen büszkeséget is érzek. Somogyország egy kis falujából elindulva, kaposvári átszállóval – Munkácsy Mihály Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola 1970–1974 – eljutottam az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának

történelem-könyvtár szakára, majd diplomával a zsebemben megnyílt előttem a világ.

– Volt időszak, amikor – hiába tett már nagy népszerűsége hívatásában és a közéletben –, mégsem hívták túl gyakran Somogyba előadni. A TIT helyi szervezete viszont rendszeresen felkérte egy-egy előadásra... Senki sem lehet próféta a saját hazájában?

– Nem bántott, hogy előbb voltam előadó Bécsben, Berlinben, Párizsban, Varsóban, mint Kaposvárról. De annak is eljött az ideje. Szili Ferenc, egykori levéltárigazgató jóvoltából jártam először előadóként egykori iskolavárosomban, de később egyre több helyre hívtak Somogyba. Az előadások, konferenciák ünnepi megemlékezések kapcsán pedig úgy véltem – és vélem ma is –, hogy ha a szülőföld hív, menni kell. Vissza kell adni valamit abból, amit ott kaptunk, amit onnét magunkkal „elvitünk”.

Somogyban itthon vagyok, azt érzem, ha jövők: hazaérkeztem

ciák ünnepi megemlékezések kapcsán pedig úgy véltem – és vélem ma is –, hogy ha a szülőföld hív, menni kell. Vissza kell adni valamit abból, amit ott kaptunk, amit onnét magunkkal „elvitünk”.

Tovább gazdagítja a hazai történetírást

A kítüntetett professzornak Múltunkról a mából címmel a közelmúltban jelent meg a 2021-2023 között publikált tanulmányokat, forrásközléseket, életrajzokat, esszéket egybeválogatott kötete. S hogy mivel gazdagítja legközelebb a hazai történetírást? – Az 1919 és 1945 közötti korszak haderejének, a Magyar Nemzeti Hadseregnek, illetve a Magyar Ki-

rályi Honvédségnek a felső vezetéséről készülő, nagy életrajzi összeállítását szeretném mielőbb befejezni és közreadni. Ebben mintegy 1500 tábornok és tisztségviselő pontokba szedett életrajza és a haderő különböző magasabb parancsnoki beosztásait betöltők időrendben történő összeállítása lesz majd a pontos szolgálati idő megadásával.

– Kiemelkedő pályáit futott be idehaza. Soha nem esett kísértésbe: lehet, hogy másutt könnyebben boldogulna, vagy tudatosan vállalta a „sajátosan magyar” sorsot?

– Fel sem merült bennem, hogy elhagyjam Magyarországot. Itt születtem, itt élek, itt érzem jól magam. Ha „váltak”, akkor vélhetően magyar vagy kelet-európai történelmet taníthatnék valahol, esetleg könyvtáros lennék és vágyódnék azok közé, ahonnan a világ számos magyar közösségében – Ausztrália, Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Argentína, Ausztria, Németország, Franciaország, Svájc –, és láttam, hogy a szakmai és anyagi sikerek ellenére azok, akik „itthonról” mentek el, milyen hangon, s elhomályosuló szemekkel emlékeznek a szülőföldre. 1992–1997 között Bécsben éltem a családommal, mint a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Bécsi Kiadalmáinak vezetőhelyettese, s így láthattam, „megtapasztalhattam” egy másik világot, de nekem megfelel a miénk.

– Egy történész soha nem pihenhet. Ha jegyzetet kellene írnia korunk margójára, mire fókuszálna?

– Legyek őszinte most is, mint általában mindig? Nem tudom. Olyan sok benyomás éri az embert, annyi mindenrel találkozunk, hogy nem tud vagy nehezen választ témát. Most úgy vélem, mindössze ennyit írnék: maradj meg magyarnak, szeresd a Hazád és felebarátaidat, és tegyél azért, hogy megmaradjon ez az ország minden körülmények között.

– Kétféle életet él. Feleségével gyakran megfordul Balatonföldváron, ifjúkora kedves helyszínén. Mikor találkozik fiaival, akik közül az egyik az ürbe készülő, hiszen a kiválasztott négy úrhajósjelölt között van András?

– Amikor az idősebb fiam, András még külföldön dolgozott – Ausztriában, Németországban, Angliában és Svájcban –, szinte gyakrabban láttam, mint amióta egyike a négy úrhajósjelöltnek. Budapesten a távolság közöttünk kilométerben nem sok, de időben... Havonta egy-két alkalommal egy-két óra. Felkészítjük naponta 10–12 órában zajlik. Fiatallabb fiammal, a zenében és a képregényben kiteljesedő Zoltánnal gyakrabban találkozom, de a karácsony azért valamennyiünket összehozott.

– Bár még fiatal ahhoz, hogy teljes életműről beszéljünk, de egyszer már meglegyintette a végzet szele. Gondolom, akkoriban sok minden ártékelődött önben. Ha szellemi testámentumot kellene megfogalmaznia, az hogy szólna?

– Ez azt jelenti, hogy mit hagynék örökül másokra a magam munkájából? Hit, erő, szorgalom, kitartás és meglesz a siker. Tudom, nem túl bő és vereztes e testámentum, de úgy vélem, olyan útravaló, amely sok nehézségen átsegíthet valamennyiünket.

– Újév napjait éljük. Miben bízunk, mit hoz nekünk, magyaroknak, somogyiaknak az idei esztendő?

– Az szeretném, ha békét, szeretetet és gondok nélküli életet hozna. Úgy vélem, rajtunk (is) múlik, hogy így lesz-e ez. Magam örök optimistaként bízom ebben (is), és ha sokan így véljük, még ilyen is lehet talán...

Olaszrizling és Syrah nyerte a Magyar Bor Nagydíjat

Csúcsra értek a balatoni borok

BALATON A Magyar Borszakírók Köre 2023-ban nyolcadik alkalommal értékelt egy magyar termelőt az elmúlt öt évjáratban készített száraz és félszáraz borokat.

Fehérbor kategóriában a balatonfüredi Figula Pincészet 2022-es Sós-kút Olaszrizlingje, a vörösborkok mezőnyében

A Magyar Borszakírók Köre 2023-ban nyolcadik alkalommal értékelt egy magyar termelőt az elmúlt öt évjáratban készített száraz és félszáraz borokat, és alkotta meg a legjobbnak ítélt borok Super 12 listáját.

A díj történetében először adott nagydíjas bort a Balatonföldvári Figula Pincészet.

Pénz áll a szőlők átalakításához

SOMOgy Január 4. és 22. között lehet támogatási kérelmet benyújtani a borszőlőültvények szerkezetátalakítására. A szőlőültvények szerkezetátalakítási támogatása az egyik legfontosabb borpiacszerkezeti intézkedés, amelynek segítségével az uniós csatlakozás óta a hazai borszőlőültvények termelése jelentősen

nuár 22-ig benyújtott támogatási kérelmeket 2024-ben április 15-ig bírálja el. A támogatás az egységköltség 50 és 75 százalék közötti összeg lehet. A korábbi évekhez hasonlóan a kincstár csak azt a támogatási kérelmet hagyhatja jóvá, amelyik szőlőtelepítés (fajtaváltás vagy áttelepítés) esetén a megszerzendő 50 hektáronként 24 hektár